

2024-05-02

Vårt Dnr: 13.24

2024-05-16

Ert Dnr: 13.24

SACO
Box 2206
103 15 Stockholm

Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m, SOU 2024:15

Sveriges Ingenjörers övergripande synpunkt

Löneträsklar ska inte styra arbetskraftsinvandringen.

Sverige ska inte låta löneträsklar reglera arbetskraftsinvandringen. Att använda politiskt bestämda lönenivåer för att styra invandringen är djupt problematiskt. I Sverige ska arbetsmarknadens parter styra lönebildningen, inte politiker. Ingenjörernas löner ska återspegla kompetens och efterfrågan, och inte bestämmas av politiker.

I utredningen föreslås att inkomstkravet för arbetstillstånd höjs till medianlönen, som för närvarande ligger på 34 200 kronor. Detta är klart under våra rekommenderade ingångslöner för både civilingenjörer och högskoleingenjörer: 40 200 kronor respektive 38 100 kronor. Det är extremt ovanligt med ingenjörslöner under 34 200 kronor¹, och det finns ingen anledning för ingenjörer att acceptera en sådan lön. Om en arbetsgivare erbjuder en lön under denna nivå är förklaringen att de söker billig arbetskraft med specialistkunskaper. Vi avvisar därför alla typer av förutbestämda löneträsklar. Ingenjörslöner bör inte inkluderas i listor över bristyrken.

Sveriges Ingenjörer konstaterar att utredarens förslag leder till att arbetsgivarens rekryteringsbehov, som är utgångspunkten vid dagens prövning, och nuvarande bedömning av lön och anställningsvillkor sätts helt ur spel. Detta innebär en radikal förändring av hela regelsystemet för arbetskraftsinvandring. Det är ett perspektiv på arbetskraftsinvandring som skiljer sig markant från de nuvarande premisserna, där arbetsgivarens behov är det som styr.

¹ 1,4 procent av ingenjörerna har en lön som understiger detta.

Sveriges Ingenjörer anser att arbetsmarknadens parter är bäst lämpade att fastställa löner, inte lagstiftaren. Därför menar vi att det nuvarande systemet för bedömning av lön och anställningsvillkor bör fortsätta som det är, och att det inte bör införas någon form av lagstadgad lönetröskel.

Utredaren har haft i uppdrag att presentera ett förslag som förenar de till synes motstridiga politiska målen att både främja och begränsa arbetskraftsinvandring. Detta ska ske samtidigt som det nya regelsystemet ska vara i linje med Sveriges internationella förpliktelser och EU-rätten. Utredarens förslag baseras på en schematisk analys av Sveriges behov av arbetskraftsinvandring. Det nuvarande systemet, som är baserat på arbetsgivarens specifika behov på den svenska arbetsmarknaden, ersätts. I stället kommer ett system med statliga behovsprövningar och fastställda lönetrösklar att införas. Förslaget innebär en radikal förändring och syftar till att minska attraktiviteten för många arbetskraftsinvandrare att etablera sig i Sverige.

Sveriges Ingenjörers särskilda synpunkter på förslag om nya regler

Lönetrösklar

Vi anser att arbetsmarknadens parter är bäst lämpade att fastställa löner, inte lagstiftaren. Det är ett system som gynnat svensk arbetsmarknad under en lång tid, en modell som har visat sig vara stabil, effektiv och framgångsrik. Därför menar vi att det nuvarande systemet för bedömning av lön och anställningsvillkor bör fortsätta som det är, och att det inte bör införas någon form av lagstadgad lönetröskel.

Behovsprövning och lönetrösklar för vissa yrken, främst bristyrken

För yrken som utredningen definierar som bristyrken, kommer den generella lönetröskeln att sättas ur spel. För dessa yrken kommer den tillämpliga lönetröskeln att vara den lägsta nivån enligt kollektivavtalet för det aktuella yrket (SSYK), eller alternativt att lönen lägst ska vara hälften av yrkets (SSYK) medianlön för Sverige vid ansökningstillfället.

Vi anser att alla yrken (SSYK) som inkluderar ingenjörer med en ingenjörsutbildning, bestående av minst 180 svenska högskolepoäng, bör uteslutas när listor över exempelvis bristyrken fastställs. Lönen för samtliga ingenjörer bör alltid, sett till marknadsläge och efterfrågan, vara högre än de fastställda lönetrösklarna. Det blir därför absurt att inkludera ingenjörer i alla former av undantag inklusive bristyrken. Sveriges Ingenjörer anser att nuvarande ordning för bedömning av lön och anställningsvillkor ska kvarstå och att det inte ska införas någon form av lagstadgad lönetröskel.

Utmaningar i Migrationsverkets process

De nya bestämmelserna är utformade med en klar avsikt att endast vid vissa förutbestämda tillfällen möta Sveriges behov av arbetskraftsinvandring. Detta nya mål underminerar helt den nuvarande styrande principen om arbetsgivarens behov. Det nya systemet är främst relevant för yrken med lägre lönenivåer. Det är mest framträdande för två yrkesgrupper (bärplockare och personliga assistenter), där det inte kommer att finnas någon möjlighet att ansöka om arbetstillstånd. För andra yrken kommer målet att uppnås genom statliga behovsprövningar och lönetrösklar som fastställts i förväg.

Detta innebär att till arbetsgivarens rekryteringsbehov, som är utgångspunkten vid dagens prövning, införs en generell lönetröskel² för alla yrken i hela landet. Den prövningen blir omedelbart inaktuell om det svenska behovet ska prövas på ett speciellt sätt enligt förutbestämda behovsprövningar och lönetrösklar för vissa yrken,³ eller vissa delar av landet och särskilda tillståndsprövningar⁴.

Ur ett myndighetsperspektiv är fördelen med utredarens förslag att det vid ett specifikt tillfälle finns klarhet om ett svenskt behov av specifik arbetskraft och vilken minimilön som gäller för denna arbetskraft. Nackdelen är att denna klarhet alltid kommer att gälla unika specifika tillfällen.

Förslaget medför att det kommer att vara en utmaning för Migrationsverket att avgöra vilken typ av lönetröskel som ska tillämpas vid varje individuell tillståndsprövning. Till exempel, ska tillståndsprövningen utföras baserat på ett specifikt tillstånd, eller om det är ett yrke som listas som bristyrke, eller om det är ett yrke som listas inom en viss del i landet. Detta gäller både vid det första ansökningstillfället och när samma sökande ansöker om förlängning med samma grund som det tidigare beviljade tillståndet. Det finns en betydande risk att olika handläggare kommer att göra olika bedömningar när det gäller ordningen för behovsprövning, vilket kan leda till att liknande ärenden hanteras på olika sätt inom myndigheten. En besynnerlig konsekvens kan vara att den behovsprövning som valts tidigare inte kommer att tillämpas vid till exempel en förlängningsansökan.

ICT och anställda utomlands under vistelsetiden i Sverige

² Vid tidpunkten för ansökan en lön som lägst är medianlönen för Sverige.

³ Vid tidpunkten för ansökan lägst lön för yrket (SSYK) enligt kollektivavtal alternativt lön som är lägst medianlön för yrket (SSYK).

⁴ exempelvis: vissa legitimationsyrken, fastställda yrken på en lista, nyexaminerade studenter, forskarstuderande, ICT, säsonganställning, blåkort samt sökande som arbetar i Sverige under en begränsad tid och är undantag på grund av Sveriges internationella åtaganden.

Vi anser att för utstationerade ingenjörer med spetskompetens ska Migrationsverket enbart bevilja ICT-tillstånd.

Idag beviljas drygt 250 ICT-tillstånd per år, alla yrkeskategorier. Sveriges Ingenjörer vet att det är betydligt fler utstationerade specialister som kommer till Sverige varje år än så. Migrationsverket följer därmed inte den särskilda ordningen för handläggning av ICT-tillstånd. Detta resulterar i att ett flertal utstationerade chefer och specialister inte redovisas inom gruppen utstationerade. Att dessa ärenden handläggs fel riskerar medföra att varken Migrationsverket eller Arbetsmiljöverket har kunskap om antalet utstationerade som finns i Sverige. För den enskilda utstationerade kan denna brist på kontroll och registrering riskera att grundläggande rättigheter inte beaktas.

Vi anser att nuvarande ordning för bedömning av lön och anställningsvillkor ska kvarstå och att det inte ska införas någon form av lagstadgad lönetröskel.

Främjande av högkvalificerad arbetskraftsinvandring

Blå-kort

Utredaren föreslår en förlängning av tillståndstiden för de som ansöker om Blå-kort. Sveriges Ingenjörer stödjer utredarens förslag om att förlänga tillståndspanoriden från nuvarande två år till fyra år. Men detta förslag kommer sannolikt inte att locka fler högkvalificerade att etablera sig i Sverige. Vi konstaterar att det idag är en mycket begränsad grupp som ansöker om Blå-kort. Utredarens förslag om att endast förlänga tillståndstiden för de som ansöker om blå-kort bör jämföras med den osäkerhet som alla andra högkvalificerade arbetskraftsinvandrare kommer att möta med det nya systemet. Detta inkluderar också osäkerhet för de yrken som vid första ansökan är undantagna från den generella lönetröskeln, och osäkerheten om detta undantag fortfarande gäller vid en förlängning efter en relativt kort tillståndstid i Sverige.

Sveriges Ingenjörers alternativa förslag i syfte att främja högkvalificerad arbetskraftsinvandring

Utredarens förslag kommer sannolikt inte att resultera i någon betydande förändring som uppmuntrar högkvalificerade individer att välja Sverige. Sveriges Ingenjörer har, som en reflektion och exempel, ett alternativt förslag som är mycket mer effektivt och samtidigt ger säkrare villkor för etablering. För att locka högkvalificerad arbetskraft till Sverige krävs en snabb och effektiv process för arbetstillstånd. En snabb behandling av arbetstillstånd kan tillämpas för sökande som anställs i Sverige på

arbetsplatser där migranten omfattas av kollektivavtal. Detta stärker den svenska modellen och ger samtidigt goda villkor för migranter och goda möjligheter att etablera sig i Sverige. Myndigheterna kan samtidigt koncentrera sig på den mycket mer otrygga arbetskraftsinvandringen. För sökande är det mycket mer otryggt att behålla sin anställning utomlands under tillståndstiden. Myndigheterna bör fokusera på att granska och kontinuerligt följa upp migranter som under tillståndstiden är anställda utomlands.

SVERIGES INGENJÖRER

Johan Kreicbergs
Chef för Politikutveckling och Påverkan

Magnus Skagerfält
Sakkunnig